

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

Rolnummer: 18/02848
Zitting van 25 januari 2019

Nota van repliek
van mrs. J.A.M.A. Sluysmans en R.T. Wiegerink

inzake:

**VERENIGING MET VOLLEDIGE RECHTSBEVOEGDHEID ORDE VAN REGISTERADVISEURS
NEDERLAND,**

gevestigd te Wassenaar,
eiseres tot cassatie,
advocaten: mrs. J.A.M.A. Sluysmans en R.T. Wiegerink

tegen:

DE STAAT DER NEDERLANDEN (MINISTERIE VAN FINANCIËN),

Gevestigd te Den Haag,
verweerder in cassatie,
advocaat: mr. J.W.H. van Wijk

De schriftelijke toelichting zijdens de Staat van mrs. M.E.M.G. Peletier en J.W.H. van Wijk zijdens de Staat geeft OvRAN aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

1. Het betoog van de Staat dat de NBA niet valt onder de reikwijdte van art. 11 EVRM snijdt volgens OvRAN geen hout. Dit standpunt is slechts onderbouwd met dezelfde argumenten die in de procedure bij de feitenrechter naar voren zijn gebracht. Zo berust de argumentatie van de Staat kennelijk opnieuw op de stelling dat wanneer is voldaan aan een beperkte selectie van de toepasselijke 'integratiecriteria' uit rov. 64 van het arrest *Le Compte, Van Leuven en De Meyere t. België*, art. 11 EVRM niet van toepassing is op publieke verenigingen zoals de NBA. Een vergelijkbaar standpunt is ingenomen door de Vijfde Kamer bij het EHRM inzake *Hermann t. Duitsland*, maar dit arrest is gevolgd door een uitspraak van de Grote Kamer bij het EHRM. De Staat gaat daaraan ten onrechte voorbij. Nog los van het feit dat de Staat deze jurisprudentie niet bespreekt, staat voor OvRAN vast dat de Staat steeds - en daarmee ook het Hof - is uitgegaan van een onjuiste rechtsopvatting.
2. De Staat gaat bovendien in het geheel niet in op alle overige - zijdens OvRAN in de schriftelijke toelichting wél aangehaalde - relevante jurisprudentie van het EHRM inzake *Young, James and Webster t. Verenigd Koninkrijk*, *Vöðdur Ólafsson t. IJsland* en het

recente arrest *Mytilinaios en Kostakis t. Griekenland*. Uit deze uitspraken volgt volgens OvRAN onder meer dat bij de uitleg van art. 11 EVRM de Staat niet voorbij kan gaan aan art. 9 en 10 EVRM en dat overheden ook niet naar willekeur (ondernemers)verenigingen buiten het bereik van art. 11 EVRM kunnen brengen door voorbij te gaan aan indirecte verenigingsdwang, hinder en noodzaak. Daaruit volgt naar de opvatting van OvRAN dat de Staat op een dwaalspoor is waar hij meent dat art. 11 EVRM in de onderhavige zaak toepassing mist.

3. Onjuist is dan ook het betoog in par. 4.13 van de toelichting dat OvRAN in subonderdeel 1.2 uit zou gaan van een onjuiste rechtsopvatting over de strekking van art. 11 EVRM. Duidelijk wordt uit de ook door de Staat aangehaalde uitspraak van het EHRM in de zaak *Chassagnou e.a. t. Frankrijk* dat een staat een vereniging niet naar nationaal recht als publiekrechtelijke organisatie kan classificeren teneinde aan toepassing van art. 11 EVRM te ontkomen. Het is die strekking waarop OvRAN in dit geval een beroep heeft gedaan en die het Hof niet expliciet heeft meegewogen in zijn beslissing. Dat wordt in subonderdeel 1.2 door OvRAN betoogd.
4. Bij de bespreking van onderdeel 3, met betrekking tot het verzoek van OvRAN om spreekijdverlenging, hecht de Staat in par. 4.39 van diens toelichting vooral belang aan het proces-verbaal van de zitting van het Hof. De Staat leidt uit een daarin opgenomen passage (“met dien verstande dat wegens de spreekijd onderdelen ervan worden overgeslagen”) af dat het verzoek om spreekijdverlenging is afgewezen door het Hof. Voorts meent de Staat dat die beslissing daarmee voldoende (begrijpelijk) is gemotiveerd.
5. Anders dan de Staat meent, valt uit de passage uit het proces-verbaal niet, althans in ieder geval niet zonder meer, af te leiden dat het verzoek om spreekijdverlenging is afgewezen.
6. OvRAN heeft in onderdeel 3 bovendien niet slechts betoogd dat het Hof geen expliciete beslissing heeft genomen over het verzoek van OvRAN en dat - als dat wel het geval is - die beslissing onvoldoende is gemotiveerd. Daarnaast heeft OvRAN er immers op gewezen dat zij op voorhand, dat wil zeggen voorafgaand aan de zitting, door het Hof op de hoogte had moeten worden gesteld van die beslissing, zodat zij haar pleitnota had kunnen afstemmen op de juiste spreekijd. De Staat laat dit aspect in zijn toelichting echter geheel onbesproken. Dat wekt overigens geen verbazing, omdat voor het niet tijdig laten weten van die beslissing geen rechtvaardiging bestaat. Indien het Hof (in lijn met het vonnis van de voorzieningenrechter in de rechtbank Noord-Nederland van 13 november 2015, ECLI:NL:RBNNE:2015:5221) zou hebben beslist dat OvRAN haar gehele pleitnota had kunnen inbrengen, zou die omissie wellicht kunnen worden hersteld, maar dat is hier juist niet gebeurd. De Staat gaat daaraan voorbij.